

Oscar Wilde

PRINTUL FERICIT ȘI ALTE POVESTIRI

Traducere din limba engleză de
Ticu Archip și Laura Frunză

LITERA®
București
2019

CUPRINS

<i>Tabel cronologic</i>	5
Prințul Fericit	7
Privighetoarea și trandafirul	19
Prietenul credincios	27
Un Foc de artificii fără pereche	41
Fantoma de la Canterville	57

PRINȚUL FERICIT

Sus, pe o columnă înaltă, stătea, privind peste cetate, statuia Prințului Fericit. Strălucea prințul din creștet până-n tălpi în poleială de aur curat, ochii lui erau două safire luminoase, iar la mânerul spadei un mare rubin își juca apele sângei.

Și toată lumea rămânea uimită la vedere lui.

— E frumos ca un cocoșel-de-vânt, își dădu odată părerea unul din Consilierii orașului, doritor să se ducă vestea despre priceperea sa artistică. Nu însă și la fel de folositor, adăugă el, de teamă să nu-l creadă oamenii cu capul în nori, aşa cum nici nu era din fire.

— De ce nu poti să fii și tu ca Prințul Fericit? întrebă o mamă grijuie pe băiețelul ei care plâangea după luna din cer. Prințului Fericit nu-i trece niciodată prin minte să plângă pentru fitece.

— Bine că mai e și-un fericit pe lumea asta! mormăi un biet dezamăgit, cu ochii pironiți pe minunata statuie.

— Parc-ar fi un înger, spuneau Copiii Orfelinatului ieșind din catedrală în falnicele lor străie stacojii și curatele lor șorțuri albe.

— Dar de unde știi? se amestecă Dascălul de matematici. Văzut-ați vreunul cu ochii?

— Da, cum să nu, în vis, răspunseră ei, iar Dascălul de matematici se încruntă și-i săgetă cu privirea, căci el nu îngăduia copiilor să viseze.

Intr-o noapte, zbură peste acea cetate un flocușete de Rândunel. Prietenele lui porniseră, cu șase săptămâni înainte, către Țara Egiptului, dar el rămăsese în urmă, îndrăgostit fiind de o Trestie, frumoasă ca nici una pe lume. O întâlnise la început de primăvară, pe când zbură în josul râului după o gogeamite gâză gălbuie, și atât de tare îl vrăjise mijlocelul subțire al Trestiei, încât se oprișe locului, ca să-i vorbească.

— Mă lași să te iubesc? o întrebă deschis, căci îi plăcea să meargă drept la țintă, iar trestia îi făcu o plecăciune adâncă.

Se pornise atunci Rândunelul să zboare jur-împrejur, mânăgând apa cu aripile și stârnind mărunte unduiri argintii.

Era felul său de a-i face curte; și aşa o ținuse toată vara, cât fu vara de lungă.

— Ce alegere caraghioasă, ciripeau celelalte rândunele.

— N-are pic de avere, iar rubedenii, cu nemiluita!

Și, de bună seamă, râul gemea de Trestii. Pe urmă, când se ivi toamna, tot stolul își luă zborul, peste mări și peste țări.

După plecarea prietenelor, Rândunelul se simți însingurat, iar Sânziana dorului său începu să-l obosească.

„Îi lipsește farmecul vorbirii, își zise, apoi mi-e teamă că e și usuratică, fiindcă prea-și face ochi dulci cu vântul.“

Și, negreșit, la orice adiere a vântului, Trestia se mlădia în neasemuit de grațioase reverențe.

„Îi înțeleg firea casnică, se mai gândi Rândunelul, dar mie-mi place grozav să călătoresc și firesc ar fi să-i placă și soției mele.“

— Vrei să pornim la drum amândoi? o întrebă el în cele din urmă, dar Trestia își scutură capul.

Era tare legată de căminul ei.

— Ți-ai bătut joc de mine, izbucni Rândunelul. Eu plec spre piramide. Rămâi cu bine!

Și își luă zborul.

Zbură aşa o zi întreagă și la vreme de seară ajunse în cetate.

„Unde să trag oare?“ se întrebă el. „Sper că orașul a făcut ceva pregătiri.“

Ochii îi căzură pe statuia de pe columna înaltă.

— Am găsit! strigă el bucuros. E un loc minunat, în plin aer proaspăt!

Și se lăsă de sus, chiar la picioarele Printului Fericit.

— Ce mai iatac de aur! își zise încetișor, pe când privea în jur și se pregătea de culcare; dar, când să-și vâre capul sub aripă, un strop mare de apă pică pe el.

— Ia te uită poznă! strigă mirat. Pe cer nu-i nici urmă de nor, stelele strălucesc de-ți iau ochii și cu toate astea plouă! Clima din nordul Europei e grozav de afurisită! Trestioara nu se mai sătura de ploaie, dar asta doar din egoism!

Mai pică apoi alt strop.

„La ce folosește o statuie, dacă nu te apără măcar de ploaie? se întrebă plăcătit. Ia să-mi cau eu un horn ca lumea!“

Și se hotărî să zboare aiurea.

Dar când să-și deschidă aripile, pică al treilea strop...

Rândunelul privi atunci în sus și văzu... vai, ce-i fu dat să vadă!?

Ochii prințului înotau în lacrimi, și lacrimile lunecau și roaie pe obrajii lui de aur. În lumina albă a lunii, chipul lui era atât de frumos, încât Rândunelul se simți înduioșat.

— Cine ești tu? îl întrebă el.

— Sunt Printul Fericit.

— Atunci de ce plângi? adăugă nedumerit. M-ai udat leoarcă.

— Pe vremea când eram în viață și aveam o inimă de om, răspunse statuia, nu știam ce-s lacrimile, căci trăiam în Palatul Sans Souci, unde durerii nu-i e îngăduit să intre.

Cât era ziua de lungă mă veseleam în grădină cu prietenii mei, iar când cobora seara eram primul la dans în sala cea mare. Jur-împrejurul grădinii se ridica un zid foarte înalt, dar niciodată nu mi-a trecut prin minte să întreb ce e dincolo de el; în preajmă, totul mi se părea atât de frumos! Curtenii mă numeau „Prințul Fericit“, și fericit eram cu adevărat, dacă plăcerea poate fi fericire. Așa am trăit și aşa am murit. Iar acum, că nu mai am viață, m-au ridicat aici sus, atât de sus, încât pot vedea toată hodoșenia, toată amărăciunea cetății mele, și cu toate că inima mea e de plumb, nu pot decât să plâng.

„Cum, adică, nu e cu totul și cu totul de aur?“ se gândi Rândunelul în sinea lui, căci era prea cuviincios pentru a-și mărturisi gândul.

– Departe, tare departe, urmă statuia cu glas coborât și cântător, departe, într-o ulicioară, se află o căsuță sărmană. Prin fereastră-i deschisă văd o femeie stând la masă. Are față suptă și ofilită, iar mâinile-i aspre și roșii sunt totuna de împunsăturile acului, căci e cusătoreasă. Acum brodează floarea-patimii pe rochia de atlaz pe care-o va purta la viitorul bal al curții cea mai drăgălașă dintre însotitoarele reginei. Într-un ungher al odăii, băiețelul ei zace bolnav pe un pat. Are friguri și tânește după portocale. Maică-sa nu poate să-i dea decât apă, și el plânge... Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, nu vrei să-i duci rubinul de pe mânerul spadei mele? Eu am picioarele înțepenite în soclul acesta și nu mă pot mișca.

– Pe mine mă așteaptă în Egipt, răspunse Rândunelul. Prietenele mele zboară în sus și-n jos deasupra Nilului și stau de vorbă cu florile uriașe de lotus. În curând or să se duca la culcare în cripta Regelui cel mare. Regele se află chiar el acolo, în racla lui zugrăvită. E învelit în feșe galbene și

îmbălsămat cu mirodenii. Are în jurul gâtului un širag străveziu de jad verde, iar mâinile-i sunt ca două frunze veștede.

– Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, stăru prințul, nu vrei să rămâi cu mine o noapte și să fii solul meu? Pe copil îl chinuie setea și pe maică-sa jalea.

– Vezi că mie nu prea îmi plac băieții, răspunse Rândunelul. Vara trecută, când locuiam pe lângă râu, erau doi bădărani de băieți, copiii morarului, care zvârleau mereu cu pietre în mine. Firește că nu m-au nimerit niciodată: noi, rândunelele, suntem grozav de meștere în ale zborului, apoi eu mă trag și dintr-un neam vestit în sprinteneală; oricum însă, era o lipsă de cuviință...

Dar Prințul Fericit părea atât de îndurerat, încât Rândunelul se întristă.

– E foarte frig aici, și spuse, dar am să mai rămân cu tine o noapte și o să-ți împlinesc solia.

– Mulțumesc, micuțule Rândunel, răspunse prințul.

Și aşa, după ce scoase rubinul de pe spada prințului, Rândunelul zbură cu el în cioc, peste acoperișurile orașului.

Trecu pe lângă turnul catedralei cu ingeri ciopliti în marmură albă. Trecu pe lângă palat și auzi zvon de dans. O încântătoare fată ieșise în balcon cu iubitul ei.

– Cât de minunate sunt stelele cerului, și șoptea el, și cât de minunată puterea dragostei!

– Nădăjduiesc să-mi fie gata rochia pentru serbarea cea mare, și răspunse ea. Am poruncit să mi-o brodeze toată cu floarea-patimii, dar cusătoresele astea-s atât de trândave!

Trecu apoi Rândunelul peste apele râului și văzu felinare atârnând de catargele corăbiilor. În cele din urmă ajunse la căsuța cea sărmană și privi înăuntru: băiețașul se zvârcolea în pat, scuturat de friguri, iar pe mama lui o doborâse somnul,

Respect pentru oameni și cărți

de istovită ce era. Rândunelul se repezi și puse bobul mare de rubin pe masă, lângă degetarul femeii. Zbură apoi ușor jur-împrejurul patului, fluturându-și aripile peste fruntea copilului.

— Ce răcoare simt, se vede că-mi merge mai bine, șopti copilul și se cufundă într-o piroteală dulce.

Pe urmă Rândunelul își luă zborul îndărătat, la Prințul Fericit, și-i povestii tot ce făcuse.

— Foarte ciudat, se minună el, acum îmi este cald, deși vremea-i atât de rece!

— Fiindcă ai făcut o faptă bună, iți răspunse prințul.

Iar el, mititelul, rămase pe gânduri și adormi. Căci de câte ori încerca să gândească, îl și prindea somnul.

Când se crăpă de ziua, Rândunelul zbură devale la râu, ca să facă o baie.

— Iată un fenomen uimitor! se minună Profesorul de ornitologie, pe când trecea podul. O rândunică, iarna!

Și se apucă să scrie un articol lung privitor la aceasta, în ziarul local. Toată lumea vorbi despre articol, căci era împănat cu atâția termeni științifici, încât nimeni nu precepuse o iota.

— La noapte plec în Egipt! se hotărî Rândunelul și, la gândul acesta, inima-i creștea de bucurie.

Dădu o raită pe la toate monumentele cetății și rămase multă vreme sus, în vârful clopotniței. Ori pe unde trecea, vrăbiile se porneau a ciripi:

— Grozav de distins străinul de colo!

Iar el se bucura nespus în sinea lui.

Cum văzu răsăringind luna, se întoarse la Prințul Fericit.

— Ai ceva vești de trimis în Egipt? Sunt gata de plecare! iți strigă el.

— Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, îl rugă prințul, n-ai vrea să mai rămâi încă o noapte cu mine?

— Dar sunt așteptat în Egipt, iți răspunse Rândunelul. Mâine, prietenele mele or să-și ia zborul către a doua cascădă. Acolo hipopotamul își face culcuș în păpurișuri și pe un tron mareț de granit stă însuși Memnon-zeul. Veghează toată noaptea puzderia de stele și când luceafărul dimineții se ivește, el trage doar un chiot de bucurie și pe urmă rămâne mut. La amiază, leii galbeni coboară până la mal, să se adape. Au ochii la fel ca berilul verde, iar urletul lor e mai tunător decât urletul cascadei.

— Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, stărui prințul, departe, tare departe, peste cetate, zăresc un Tânăr Student, într-o mansardă. Stă aplecat deasupra unei mese înțesate cu hârtii și lângă el se veștejește într-un pahar un buchetel de micșunele. Părul îi e inelat și castaniu, buzele, roșii ca miezul rodiilor, iar ochii, mari și visători. Încearcă să sfârșească o piesă pentru Directorul Teatrului, dar prea dârdâie de frig ca să mai scrie. În sobă nu e niciun tăciune și foamea îl doboară.

— O să mai rămân cu tine încă o noapte, iți spuse Rândunelul; avea, într-adevăr, inimă bună. Vrei să-i duc altă boabă de rubin?

— Vai mie! Nu mai am niciun rubin, iți răspunse prințul. Doar ochii, atât mi-au mai rămas. Sunt făcuți din neprețuite safire aduse tocmai din India, acum o mie de ani. Smulge-mi unul și du-l Tânărului. Îl va vinde giuvaiergiului, apoi va cumpăra de mâncare și lemne de foc, și-și va sfârși piesa.

— Dragul meu prinț, suspină Rândunelul, nu pot face una ca asta.

Și se porni pe plâns.

— Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, stărui prințul, să așa cum îți cer eu.

Rândunelul smulse atunci ochiul prințului și zbură departe, către mansarda Studentului. Îi fu destul de ușor să pătrundă înăuntru, căci în acoperiș era o spărtură pe unde se și strecură. Tânărul își ținea capul îngropat în mâini și nu auzi fâlfâitul aripilor, dar când ridică ochii, văzu deodată safirul strălucitor printre micșunelele veștede.

— Încep să fiu prețuit, se învioră el. Trebuie să fie de la vreun admirator de seamă. Acum pot să-mi sfârșesc piesa!

Și chipu-i strălucea de bucurie.

A doua zi, Rândunelul zbură până jos, în port. Se așeză pe catargul unei corăbii mari, cu ochii după marinarii care trăgeau afară cu funiile niște namile de lăzi.

— Heii-rup! strigau ei cu fiecare ladă ieșită la iveală.

— Mă duc în Egipt, strigă și Rândunelul.

Dar nimeni nu-l luă în seamă, și, odată cu răsăritul lunii, își luă zborul îndărăt, la Printul Fericit.

— Am venit să-mi iau rămas-bun, ii spuse el.

— Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, îl rugă prințul, nu vrei să mai rămâi cu mine încă o noapte?

— E iarnă, răspunse el, ca mâine năvălesc aici fulgii reci de zăpadă. În Egipt soarele dogorește deasupra palmierilor verzi, iar crocodilii lâncezesc în mîl și privesc alene împrejur. Tovărășele mele își durează cuibul în templul lui Baalbec, sub veghea porumbeilor albi și roz care-și gânguresc unul altuia. Printule drag, te părăsesc, n-am încotro, dar n-o să te uit niciodată și la primăvara o să-ți aduc două nestemate frumoase în locul celor pe care le-ai dăruit. Rubinul va fi mai roșu decât un trandafir roșu, iar safirul, tot atât de albastru ca largul mărilor.

— Jos, în piață, începu prințul, se află o fetiță care vinde chibrituri. Dar i-au scăpat chibriturile în noroi și s-au stricat toate. Acum stă și plângе, fiindcă taică-său o bate dacă

nu duce acasă ceva bani. N-are ghete, n-are ciorapi și nici pe căpșor n-are nimic. Smulge-mi celălalt ochi, dă-i-l ei și tată-său n-o s-o mai bată.

— De stat am să mai stau cu tine încă o noapte, ii răspunse Rândunelul, dar ochiul nu pot să îl smulg, căci ai rămâne orb de tot!

— Rândunel, Rândunel, micuț Rândunel, îl rugă prințul, să așa cum îți cer eu.

Atunci Rândunelul smulse celălalt ochi al prințului și, avântându-se cu el în jos, trecu săgeată pe lângă fetiță și-i strecură nestemata în palmă.

— Ce ciob frumos de sticlă, se bucură ea și dădu fuga, râzând, acasă.

Iar Rândunelul se întoarse la prinț.

— Ești orb acum, ii spuse, și o să rămân cu tine mereu-mereu...

— Nu, micul meu Rândunel, șopti sărmanul prinț, tu trebuie să pleci de departe, în Egipt.

— O să rămân cu tine mereu, ii răspunse el și adormi la picioarele prințului.

A doua zi, cât fu ziua de lungă, Rândunelul stătu pe umărul prințului și ii povesti vrute și nevrute, din tot ce văzuse el pe meleaguri străine. Îi povesti despre ibișii roșii care stau în širuri lungi pe malurile Nilului și prind peștișori de aur în ciocurile lor; despre Sfinxul bătrân ca vremea, care trăiește în inima pustiului și le știe pe toate; despre neguțătorii care pășesc agale pe lângă cămilele lor și-și lunecă mătăniile de chihlimbar printre degete, despre Regele muntilor din lună, care e negru ca abanosul și se încină la o mărgea mare de cleștar; despre namila de řarpe verde care doarme într-un palmier și are douăzeci de preoți slujitori, ca să-l hrănească cu turte și miere, și despre Piticii care, stând

pe gogeamite frunze late, plutesc peste un heleșteu întins și se războiesc neîncetat cu fluturii.

— Scumpul meu Rândunel, grăi prințul, mi-ai înșirat minunății după minunății... Zboară acum peste cetatea mea, Rândunelule, și spune-mi ce vezi.

Zbură atunci Rândunelul peste cetatea cea mare și văzu cum se desfătau bogații în casele lor frumoase, în vreme ce săracii cerneau pe la porți. Zbură prin fundături întunecoase și văzu fețele de var ale copiilor înfometăți, cercetând aiurite ulițele negre. Sub arcada unui pod, doi băieți se strângau în brațe, încercând să-și țină de cald.

— Tare ne mai e foame, spuneau ei.

— Ia cărați-vă de aici! îi luă paznicul la goană; și o porniră amândoi razna, prin ploaie.

Pe urmă Rândunelul zbură îndărăt și îi istorisi prințului tot ce văzuse.

— Eu sunt acoperit cu aur curat, îi spuse prințul. Tu trebuie să-l iezi de pe mine, foiță cu foiță, și să-l duci săracilor mei; nu-i ființă omenească să nu credă că aurul o poate face fericită.

Și Rândunelul piguli atunci foiță cu foiță din aurul cel curat; foiță cu foiță, până când Printul Fericit rămase golaș de tot și pământiu. Foiță cu foiță, din aurul cel curat, le duse Rândunelul săracilor, și obrajii copiilor prinseră a se îmbujora; râdeau copiii și se veselneau pe stradă.

— Acum avem pâine, chiuiau ei.

Apoi veni zăpada și după zăpadă, înghețul. Străzile păreau muiate în argint, atât erau de luminoase și de sclipoare; la streșinile caselor turțurii lungi atârnau ca niște pumnale de cleștar. Oamenii umblau înfâșurați în blănuri, în vreme ce băieți de o șchioapă, cu căciulițe stacojii, se dădeau pe gheață.

Sărmanul flecușet de Rândunel! Îi era frig, tot mai frig, dar pe prinț nu l-ar fi părăsit nicicând, căci mult îi era drag inimii sale. Ciugulea firimituri la ușa brutăriei, când nu-l vedea brutalul, și încerca să se încâlzească bătând din aripoioare.

În cele din urmă, el își dădu totuși seama că va muri curând. Abia de mai avu puterea să zboare încă o dată sus, pe umărul prințului.

— Rămâi cu bine, prințule drag, îi spuse el în șoaptă. Mă lași să-ți sărut mâna?

— Ce bucuros sunt că, în sfârșit, pleci în Egipt, Rândunelul meu, îi răspunse prințul. Ai întârziat prea mult aici; tu să mă săruți pe buze, pentru că te iubesc.

— Dar nu în Egipt plec eu acum, mărturisi Rândunelul. Eu plec în Casa Morții. Moartea e soră bună cu somnul, nu-i aşa?

Sărută apoi buzele Printului Fericit și se prăbuși mort la picioarele lui.

În clipa aceea, o trosnitură ciudată se auzi înăuntru statuii, ca și cum ceva s-ar fi spart. Și, întradevăr, inima cea de plumb se despicașe drept în două. Era și un ger cumplit în noaptea aceea.

A doua zi, dis-de-dimineață, Primarul, însosit de Consilierii orașului, trecea în plimbare prin partea locului. Ajuns lângă columnă, își ridică privirea în sus, spre statuie.

— Vai de mine și de mine! izbucni el deodată. În ce hal a ajuns Printul Fericit!

— Chiar aşa, în ce hal! încuvijințără însotitorii, care erau totdeauna de părere primarului.

Și se apropiară cu toții, ca să-l privească.

— Rubinul i-a căzut de pe spadă, i-au pierit și ochii, iar pe el, nici pic de aur! spuse Primarul. Aproape un cerșetor, nu alta!